

Goedemorgen, ik vind het geweldig dat zoveel docenten uit het voorbereidend beroepsonderwijs hier vandaag bij elkaar gekomen zijn om zichzelf te bekwamen en samen te werken aan nog beter onderwijs. Onderwijs aan kinderen voor wie de wereld open ligt en aan wie u allen een bijdrage mag leveren om hen te helpen hun weg te vinden in onze maatschappij.

Want dat is volgens mij de taak van het onderwijs.

Kinderen zodanig ondersteunen in hun ontwikkeling en zoveel kennis en vaardigheden bijbrengen dat hun talenten optimaal benut en gestimuleerd worden zodat zij later in staat zijn een plaats te verwerven in de maatschappij waar zij in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. En liefst ook nog in een beroep waar ze zich gelukkig in voelen.

Maar dat is wel een hele opgave. En dat kunnen de scholen ook niet alleen. Hier ligt ook de verantwoordelijkheid voor ouders, het bedrijfsleven en niet in de laatste plaats de politiek.

Politiek

In mijn optiek heeft de politiek zich in de afgelopen decennia veel te veel gefocust op de kenniseconomie. Kinderen worden al vele jaren langs de 'intelligentie-meetlat' gelegd en alleen nog maar getoetst op hun cognitieve vaardigheden. En zo kan het gebeuren dat je op je 12e jaar al bijna 'afgeschreven' bent als de CITO-toets op een VMBO-niveau uitkomt.

Ouders doen de gekste dingen om hun kind op een HAVO of VWO te krijgen. Ze betalen bijlessen en zetten leerkrachten onder druk, want het kan toch niet waar zijn dat hun prinsje of prinsesje geen arts of hoogleraar wordt. Dat veel kinderen misschien cognitief niet zo sterk zijn, maar beschikken over heel andere talenten en dat we deze talenten ook nog eens heel hard nodig hebben; dat is de afgelopen jaren echt in de vergeethoek geraakt.

DOE-toets

Zoals u in de aankondiging hebt kunnen lezen, ben ik voorzitter van het Centrum voor Ambachtseconomie. Dit centrum richt zich specifiek op de mensen die niet alleen met hun hoofd, maar ook met hun handen werken. Want dat moet ook even gezegd worden, mensen die met hun handen werken, hebben daar hun hoofd wel degelijk bij nodig. Het zijn geen dommeriken, ze denken en werken alleen anders.

Het Centrum voor Ambachtseconomie pleit er al jaren voor kinderen niet alleen te toetsen op hun kennis, maar ook op hun kunde. Naast de CITO-toets zou er een 'DOE-toets' moeten komen, zodat we ook ander talent vroegtijdig opsporen en kinderen kunnen helpen deze talenten optimaal te ontwikkelen.

Het onderwijssysteem

Los van de wijze waarop we kinderen 'selecteren' en een bepaalde richting uit duwen, ben ik van mening dat ons onderwijssysteem niet goed functioneert. En dan heb ik het met name over het beroepsonderwijs.

Ik hoef u als geen ander te vertellen dat er aan het onderwijs in de afgelopen decennia veel gesleuteld is. Het ene nieuwe plan was nog niet geïmplementeerd of het andere lag alweer klaar. En dat heeft zeker niet altijd een positieve invloed gehad op de manier waarop u allen moet werken.

De grootste 'fout' die echter in mijn ogen is gemaakt, is het feit dat het bedrijfsleven bijna helemaal uit ons onderwijs verdwenen is. Met name voor het beroepsonderwijs is dat funest.

Is dat de 'schuld' van het onderwijs? Nee.

Is het dan de 'schuld' van het bedrijfsleven? Nee, ook niet.

Maar we hebben het wel met z'n allen laten gebeuren.

En zo zitten we in een situatie dat docenten die kinderen in een bepaald beroep opleiden eigenlijk zelf nauwelijks meer weten wat er in die beroepen aan ontwikkeling plaatsvindt. Ze zijn zo ver van de beroepspraktijk komen te staan dat ze niet meer kunnen weten wat er nodig is om kinderen op dat onderdeel van hun toekomst voor te bereiden. Als je als docent 30 jaar voor de klas staat, dan weet je niet, of in ieder geval onvoldoende, wat er in de dagelijkse beroepspraktijk gebeurt en wat dat betekent voor de opleiding die jij op dat moment aan die kinderen geeft.

Nog steeds leiden wij honderden kinderen op in administratieve vakken. Dat zou echt verboden moeten worden. Het werk in deze sector bestaat bijna niet meer, zeker niet op MBO-niveau. Tegenwoordig is alles gedigitaliseerd en bestaat er alleen nog behoefte aan mensen die de gegevens analyseren en niet aan degenen die gegevens invoeren of anderszins verwerken. Daar zul je dus iets mee moeten doen en snel ook.

Stel u leidt op in de detailhandel. Wat is er niet gebeurd in deze branche? In korte tijd worden er heel andere kwaliteiten van medewerkers verwacht dan pakweg vijf jaar geleden. De sector zelf zit in een crisis en krijgt

het nauwelijks voor elkaar in hetzelfde tempo op veranderingen in te spelen als dat de veranderingen plaatsvinden. Laat staan dat het onderwijs de opleidingen in dit tempo aanpast.

En ik zeg er meteen bij: Het bedrijfsleven heeft het zich allemaal prettig laten aanleunen. Opleiden dat doen de scholen, dat is niet ons 'pakkie an', om vervolgens (en dat weten we ook met z'n allen) steen en been te klagen over wat er allemaal niet deugt aan het onderwijs: 'Die kinderen kunnen niks als ze van school komen'.

Ik loop al heel wat jaren mee in de wereld van beroepsonderwijs en bedrijfsleven. Hoe het komt weet ik niet, maar tussen die twee zit iets niet goed. Op scholen hoor je de kritiek op bedrijven bijvoorbeeld omdat ze leerlingen 'gebruiken' bij stages en echt geen verstand hebben van opleiden en onderwijs. De bedrijven zijn anderzijds niet positief over dat wat kinderen leren op school en over de begeleiding door docenten die er 'niks van snappen'.

Verandering

Op deze manier komen we niet verder. Uiteindelijk wordt iedereen hier de dupe van: het onderwijs, het bedrijfsleven, de Nederlandse economie en last but not least de kinderen die vertrouwen op de lessen die wij hen leren.

De urgentie zaken te veranderen en te vernieuwen is levensgroot. Het is niet een kwestie van kiezen, het is een kwestie van moeten.

Denkt u er nog wel eens aan hoe onze (belevings)wereld er tien jaar geleden uitzag?

Iedereen een mobiele telefoon? Hoeveel mensen zeiden tien jaar geleden nog deze niet nodig te hebben, omdat ze niet altijd en overal bereikbaar hoefden te zijn?

De smartphone is nog maar een paar jaar een 'gadget' die iedereen wil hebben en kleding kopen via internet: Nee dat zouden we nooit massaal gaan doen.

Konden we ons een paar jaar geleden voorstellen dat fotowinkels uit het straatbeeld zouden verdwijnen en dat lezen uit een papieren krant echt iets is voor 50-plussers?

Zelf je reis boeken via internet, altijd en overal met je kinderen in contact staan via WhatsApp en met je moeder bellen via Skype? Zelf je TV-programma bepalen en naar een programma kijken op het moment dat het jou schikt?

Het zijn zomaar wat 'dingen'. Maar hoe we het ook wenden of keren, onze wereld is compleet veranderd en dat in een tempo dat zijn weerga niet kent.

Dat blijft niet zonder consequenties. We moeten onze kinderen andere dingen leren en het moet ook nog eens op een andere manier. Dingen waar we, en laten we daar ook maar eerlijk over zijn, zelf eigenlijk niet zoveel vanaf weten.

Ik pleit hier niet voor een complete herstructurering van het onderwijs. Die hebben we al genoeg gehad. Dat zijn ook 'oplossingen' die al vaak zijn bedacht en die uiteindelijk alleen maar afleiden van waar het werkelijk om gaat. Volgens mij kunnen wij binnen de bestaande structuur een aantal maatregelen treffen die ervoor zorgen dat de beroepspraktijk en het beroepsonderwijs veel beter op elkaar aansluiten.

Maar dat vraagt wel om een andere houding en ander gedrag.

Dat vraagt om de wil om mee te groeien en te vernieuwen en dus ook om de bereidheid om zekerheden los te laten. En troost u, dat moeten niet alleen de mensen in het onderwijs.

Samen verantwoordelijk voor een goede opleiding

Het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven zijn er samen verantwoordelijk voor dat kinderen zodanig worden opgeleid dat zij voldoende zijn toegerust om zich staande te houden in onze maatschappij, als mens, als werknemer en als ondernemer.

Dat betekent dat onderwijs en bedrijfsleven voor alles van elkaar moeten weten wat er binnen hun sector gebeurt. Kennisdelen dus.

Het woord kennisdelen wordt vaak gebruikt, maar hoe doe je dat dan?

Ik denk dat we om te beginnen wat meer los moeten komen van het feit dat het schoolgebouw de enige plek is waar je iets leert. Gezien de grote hoeveelheid ontwikkelingen en de snelheid waarin dit gebeurt, lukt het nooit de innovatie die in het bedrijfsleven plaatsvindt, binnen de schoolmuren te halen. Dit betekent dat leerlingen EN docenten veel meer de deur uit moeten.

En ik weet: dat is gemakkelijk gezegd.

Ik weet hoe moeilijk het vaak is om leerlingen bij snuffelstages geplaatst te krijgen, zeker in het VMBO. En toch moet het.

Het is ook een kwestie van cultuur. Als we leren dat de praktijk veel meer een onderdeel is van ons onderwijssysteem en bedrijven meer verantwoordelijk worden gemaakt voor opleiden, dan wordt leren in de beroepspraktijk veel meer een onderdeel van ons leven.

We moeten het 'gewoon' vinden dat leerlingen meelopen in de beroepspraktijk om mee te kijken en dat ze zelf ook zaken in de praktijk mogen toepassen onder het toezien van een 'leermeester'.

Ieder bedrijf zou gekoppeld moeten zijn aan een school, omdat opleiden nu eenmaal iets is wat je samen doet. Ik zou ook heel graag zien dat docenten in het beroepsonderwijs voor een deel in hun vak zouden blijven werken. Dat waarborgt continuïteit en houdt de lijntjes tussen de bedrijven en de scholen kort.

Een nauwere samenwerking tussen scholen en bedrijven, vraagt om een andere inzet van mensen. Dan rijst natuurlijk onmiddellijk de vraag: Wie gaat dat betalen? Hoe moet dat dan met het aantal lessen? Zit er straks nog iemand in de klas?

Op het moment dat je vernieuwt en verandert, weet je dat je zekerheden moet loslaten en soms een duik moet maken in het diepe.

Ook dat zijn we verleerd. Aan de ene kant zien we ministeries en inspecties die alles in 'de klauwen' willen houden en checklists afwerken om overal er bovenop te kunnen zitten. Aan de andere kant de schoolbesturen en Raden van Toezicht die alles onder controle willen houden om vooral geen fouten te maken waarop ze achteraf worden afgerekend.

Door op die manier te werken, gijzelen we elkaar en verdwijnt de dynamiek uit het onderwijs.

Ik zeg niet dat u zich niet aan regels moet houden, want we hebben natuurlijk een bepaalde vorm van monitoring en controle nodig. Maar ik geloof wel in initiatieven vanuit de basis en ik ben er van overtuigd dat juist de mensen op de werkvloer (in het onderwijs en het bedrijfsleven) het contact met elkaar zouden moeten zoeken om samen te werken aan betere beroepsopleidingen.

Niet door weer een herstructurering, maar gewoon door af en toe een beetje burgerlijk ongehoorzaam te zijn en even van het gebaande pad af te wijken. Door zelf ondernemend te zijn en met eenvoudige initiatieven de basis te leggen voor samenwerking. Gewoon door zelf op bedrijven af te stappen, want als het van de beleidsmakers moet afhangen, zijn we nog wel even bezig.

Stel binnen uw eigen school of binnen uw eigen sectie een clubje samen en bedenk met elkaar hoe die samenwerking met het bedrijfsleven kan verbeteren. Nodig ondernemers en hun medewerkers uit in uw school en zoek op een eenvoudige, maar simpele manier naar samenwerking. Met het gezonde boerenverstand kunnen we veel sneller en veel meer bereiken dan met dikke nota's en plannen.

Dank u wel!

Elrie Bakker-Derks